

Коваль Михайло Віталійович,
науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2667-4962

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються норми адміністративного права, що регулюють юридичний режим обігу зброї, порядок її придбання, зберігання, носіння і, як крайній засіб, – застосування з метою захисту життя та здоров'я громадян, забезпечення територіальної цілісності України. Крім того зазначено, що військові дії призводять до значного нелегального обігу зброї, а не облікована зброя стає джерелом скоєння злочинів і нещасних випадків із летальними наслідками.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, зброя, нелегальна зброя, обіг, застосування зброї.

Питання безпеки громадян і забезпечення їх права на самозахист здавна перебуває серед провідних проблем правознавства. У межах переходу України під юрисдикцію ЄС актуальним є питання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні і, більше того, існує нагальна необхідність його поліпшення з боку держави. Така потреба зумовлюється тим, що безпека країни в цілому й кожного громадянина зокрема залежить саме від чіткості та прозорості діяльності публічної адміністрації в сфері охорони та захисту громадян від протиправних посягань.

Проблема незаконного обігу зброї та безпідставного її застосування сама по собі вирішитися не може, а тому основне завдання влади – забезпечити максимальний контроль за дотриманням владних приписів у цій сфері та належне правове регулювання. Зазначені вище питання регулюються нормами багатьох галузей права, серед яких провідне місце належить адміністративному праву, оскільки правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні здійснюється передусім на основі норм адміністративного права. Наші роздуми про європейське майбутнє української науки поділяють майже всі вітчизняні вчені. Так, С. Петров уважає, що Україна, визначивши свій шлях до європейської інтеграції, уже протягом досить тривалого часу намагається перейняти та впровадити у своє суспільство загальновідомі європейські цінності, а також механізми їх забезпечення та реалізації. Йдеться передусім про закріплення та визнання в Основному Законі людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки як найвищої соціальної цінності в Україні [21, с. 10].

Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї, як і будь-яка інша правова категорія, характеризуються з внутрішнього й зовнішнього боків. Іншими словами – за сутністю і змістом. Із філософських трактувань “сутність” – це категорія для позначення внутрішньої, відносно прихованої й стійкої

складової об'єктивної дійсності, що визначає природу предмета, процесу і властиві їм закономірності розвитку [7]. З-поміж категорій матеріалістичної діалектики “сутність” і “явище” займають особливе місце. Це зумовлено тим, що процес пізнання дійсності починається саме з вивчення явищ і далі йде до розкриття їх сутності. Під явищем розуміємо зовнішній бік об'єктивної реальності, яка безпосередньо дається нашим органам чуття.

Об'єктивна дійсність має і внутрішній бік, недоступний для її прямого сприймання органами чуттів. Цей бік (аспект) дійсності називається сутністю. Вона постає як внутрішній, повторюваний і відносно тривкий зв'язок речей і явищ. Це внутрішня основа явищ, загальне і повторюване в них. Явище ж є виявленням сутності. Тим самим сутність – це внутрішня природа, внутрішній спосіб існування предметів і явищ дійсності, основне відношення, що існує в предметі і між предметами, внутрішня суперечність – тобто те, що становить собою джерело руху й розвитку предмета чи предметів.

Явище – це зовнішній, більш мінливий бік об'єктивної дійсності, що є формою виразу сутності [15]. Діалектичний взаємозв'язок між сутністю і явищем виявляється в тому, що:

а) сутність і явище нерозривно пов'язані між собою. Явище не може існувати без того, що в ньому є, тобто без сутності. У сутності немає нічого, що не виявлялося б так чи інакше;

б) єдність сутності і явища не означає того, що вони збігаються, є тотожними. Сутність завжди прихована за явищем. Якби форма виявлення і сутності речей безпосередньо збігалися, то наука була б непотрібною;

в) явище більш динамічне, мінливе, ніж сутність, а сутність – стійка, менш мінлива. Вона зберігає себе у всіх змінах. Але, будучи стійкою щодо явища, сутність не залишається абсолютно непохитною;

г) явище багатше за сутність. Воно має в собі не тільки виявлення внутрішнього змісту, суттєвих зв'язків об'єкта, але й будь-які випадкові відношення, особливі риси цього об'єкта [7].

Специфічною формою взаємовідношення сутності і явища, що фіксує їх суперечливий зв'язок між собою, є видимість. Це одностороннє неадекватне відображення нашими відчуттями прояву сутності речей – точніше, певних аспектів сутності.

Що стосується змісту, то це категорія, що в подальшому конкретизує явище. Зміст – це сукупність елементів, аспектів, властивостей, зв'язків і тенденцій, що складають певний предмет, процес, явище [6]. Ця визначеність майже ідентична поняттю “сутність” і тісно пов'язана з ним. Проте сутність абстрактніша, ширша зі категорію “зміст”. Нею визначають головний, вирішальний, глибинніший внутрішній зв'язок предметів, які становлять його основу. Поняття “зміст” дещо вужче. Воно також відображає внутрішній і вирішальний зв'язок. Проте не в його найзагальнішому вигляді, а в такому, що реалізується в кожному окремому предметі (групі предметів) на певному етапі розвитку, за певних умов. Згідно з діалектикою “зміст” і “форма” перебувають в органічній єдності, є співвідносними поняттями, які відображають дві взаємозалежні, суперечливі складові (елементи) буття предмета, явища, процесу [27]. Тобто зміст адміністративно-правового

забезпечення складає його основні адміністративно-правові елементи, які в єдності характеризують таку діяльність.

Як зазначає О. Бокій, проблеми правового регулювання обігу зброї віддзеркалюють потреби сучасного суспільства, потребують наукового осмислення і глибокого вивчення їх теоретичних та організаційно-правових основ [5].

Адміністративне право є самостійною галуззю права, що покликана регламентувати суспільні відносини у сфері публічного управління, організувати та спрямовувати у визначеному законодавством напрямі суспільні процеси. Основним призначенням адміністративного права в умовах розбудови демократичної соціальної держави є запровадження регламентації відносин, демократичних за своєю сутністю, тобто спрямованих на реальне дотримання й охорону у сфері виконавчої влади прав і свобод людини, виконання належних їй обов'язків, а також ефективний захист цих прав у разі їх порушення [8 с. 125]. У юридичній літературі динаміка адміністративного права розкривається через різні категорії – “державне управління”, “адміністративно-правові відносини”, “адміністративно-правове регулювання”, “адміністрування”. Найбільш часто вчені-адміністративісти використовують другу з них. Слід зазначити, що юридична енциклопедія за редакцією Ю. Шемшученка дає визначення правового регулювання (від лат. *regulare* – “спрямування, упорядкування”) як одного з основних засобів владного впливу на суспільні відносини з метою впорядкування їх в інтересах людини, суспільства і держави [28, с. 41].

Регулювальний вплив права на суспільні відносини полягає в тому, що воно в своїх нормах конструє модель обов'язкової або дозволеної поведінки різних суб'єктів цих відносин. Це відображено в наданні одним суб'єктам суспільних відносин певних прав і в накладанні на інших певних обов'язків, пов'язуючи їх тим самим взаємними правами і обов'язками [11, с. 511]. У свою чергу провідні юристи (зокрема В. Галунько, М. Кельман, О. Мельник, О. Мурашин) визначають адміністративно-правове регулювання як цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [1, с. 256]; здійснюваний усією системою юридичних засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку [17]; форму владного юридичного впливу на суспільні відносини, що здійснюється державою за допомогою всіх правових засобів з метою їх упорядкування, закріплення й забезпечення [11, с. 511]. Отже, правове регулювання таких питань, як обіг і застосування зброї, безперечно, має здійснюватися через установлення спеціальних правил, чітких заходів, тобто сукупністю певних юридичних конструкцій, безпосередня мета яких – урегулювання суспільних відносин у цій сфері. Проте останнім часом усе більше вчених-адміністративістів розкривають динаміку адміністративного права через категорію “адміністративно-правового забезпечення”, яка в теорії адміністративного права залишається розкритою поверхово та потребує уточнення. Для цього потрібно з'ясувати сутність поняття “забезпечення”. Академічний тлумачний словник української мови трактує термін “забезпечення” через дію від слова “забезпечити” і означає: постачаючи

щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось, захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [4]. Відповідно “правове забезпечення” – це сукупність правових норм, що регламентують правові взаємини та юридичний статус [26]. Дослідник Р. Ігонін у праці “Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції” зазначає, що попри поширене використання означеного поняття в наукових працях, присвячених адміністративно-правовій проблематиці, юридична наука ще не виробила загальноприйнятих підходів до розуміння змісту терміна “адміністративно-правове забезпечення”. Такий стан справ не може не позначитися негативно на якості наукових досліджень, у межах яких використовується це поняття. Тому розкриття змісту словосполучення “адміністративне-правове забезпечення” сприятиме більш чіткому формулюванню понятійно-категоріального апарату адміністративно-правової науки загалом і коректному використанню цього поняття зокрема [13, с. 36].

У свою чергу К. Степаненко в своїй праці про адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном зазначає: “...відмінність в аналізі термінології змістовного елемента, а також просте використання в тексті поняття “забезпечення” вказує про відсутність єдиного його формулювання і актуальність його розробки в сучасній юридичній літературі”, а потім додає: “Аналіз законодавства України дозволяє зробити висновок, не набагато чим відмінний від попереднього, – поняття “забезпечення” використовується часто, однак його розуміння, здебільшого, домислюється тими, хто користується законом” [25]. У своїй праці доцент О. Дручек доводить, що в загальноприйнятому сенсі під забезпеченням мається на увазі надання (постачання) чогось або кимсь у достатній кількості; створення повного і достатнього комплексу умов, необхідних для здійснення чого б то не було; надання гарантій.

Неюридичний зміст поняття розкривається, наприклад, у Великому тлумачному словнику української мови. Таке розуміння є основою юридичних визначень правового забезпечення, більшість із яких в основі мають наведену конструкцію. Зазначена обставина політомії терміна зумовлює той факт, що в юридичній літературі використовуються різні дефініції правового забезпечення, зокрема у спробі окреслити його механізм: у контексті адміністративного права і діяльності йдеться про механізми забезпечення “захисту”, “охорони”, “реалізації”, “здійснення кантування” тощо.

Вочевидь, ці поняття не є тотожними, вони потребують розроблення чітких критеріїв диференціації, уточнення дефініцій, розмежування змісту [8, с. 124]. Дослідник Р. Ігонін зазначає: аналізуючи погляди вчених на зміст поняття “правового забезпечення”, не можна обійти увагою позицію М. Пучкової, яка тлумачила це поняття двояко: а) як сукупність гарантій реалізації та охорони прав громадян; б) як діяльність органів державної влади зі створення умов, необхідних для реалізації громадянами своїх прав. Запропонована вченою смислова конструкція поняття “забезпечення” включає в себе статичний і динамічний аспекти. Установлені державою гарантії є статистичним компонентом, у той час як відповідна діяльність органів державної влади репрезентує собою динамічну складову

феномену “забезпечення”. Важливо відзначити, що перевагою позиції М. Пучкової щодо питання сутнісного наповнення поняття “правового забезпечення” є ув’язування в монолітну й нерозривну правову єдність установлених державою (за допомогою норм права) “гарантій реалізації і охорони прав громадян” і “діяльності органів державної влади із створення умов необхідних для реалізації громадянами своїх прав”. У такому разі встановлені державою гарантії начебто репрезентують “статичне” право, у той час як діяльність відповідних державних органів репрезентує динаміку реалізації його норм [13, с. 37; 23, с. 12]. На відміну від М. Пучкової, існує думка, яка концентрує увагу виключно на статичному аспекті поняття “правового забезпечення” розуміючи його лише як гарантію. На думку вченого, суть такої гарантії відтворюється при створенні ефективних умов для реалізації індивідом своїх прав і свобод [13, с. 37; 23, с. 12]. Саме тому Р. Ігонін вважає, що в межах його дослідження адміністративно-правове забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції – це регламентована адміністративно-правовими нормами діяльність суб’єктів державно-владних повноважень, яка спрямована на створення необхідних умов для належного функціонування системи судів загальної юрисдикції та встановлена адміністративно-правовими нормами система гарантій належного функціонування системи судів загальної юрисдикції.

Запропонована вченим дефініція дозволяє прослідкувати “генетичний” зв’язок між поняттями “адміністративно-правового забезпечення” та “адміністративно-правового регулювання (регламентування)”. Окрім цього, такий варіант конструкції смислового навантаження поняття “адміністративно-правового забезпечення” дозволяє виокремити аспект “реальності” “забезпечення”, який пов’язується з конкретною діяльністю суб’єктів владних повноважень, а не з абстрактним адміністративно-правовим регулюванням, адже на відмінну від адміністративно-правового регулювання, яке передусім означає процес впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування, практична діяльність суб’єктів владних повноважень є більш наближеною до реального здійснення правових приписів [13, с. 39]. У межах аналізу адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України О. Дручек дійшла висновку, що адміністративно-правове забезпечення прав, свобод й інтересів дітей органами внутрішніх справ України – це здійснюваний останніми в межах визначеної законом компетенції за допомогою спеціального механізму вплив на суспільні відносини з метою захисту, охорони, відновлення прав, свобод та інтересів дитини, а також профілактики та припинення їх порушень. Ознаками зазначеного інституту є такі: це один із видів правозабезпечувальної діяльності держави; об’єктом забезпечення є права, свободи та інтереси дітей; забезпечення здійснюється на основі делегованих державою повноважень суб’єктом спеціальної компетенції; процес забезпечення реалізується через особливий адміністративний механізм; метою використання цього механізму є захист, охорона, відновлення прав, свобод та інтересів дитини, а також профілактика та припинення їх порушень [8, с. 127].

Таким чином, адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні полягає у виявленні та створенні адміністративних засад та інструментарію реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері, а також

в охороні та гарантуванні прав, свобод і законних інтересів суб'єктів цих відносин на основі правових норм. При цьому засади – це принципи і концепції, під якими слід розуміти основні вихідні, керівні засади, на яких базується діяльність суб'єктів публічного адміністрування у сфері обігу та застосування зброї, а також систему єдиних поглядів. Інструментарій включає в себе форми адміністративної діяльності, методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та адміністративні режими. Дослідивши проблематику змісту та сутності адміністративно-правових засад, Д. Заброра зазначає, що слово “засади” вживається в українській мові в таких значеннях:

1. Основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь;
2. Вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки;
3. Спосіб, метод здійснення чого не будь.

Близько до першого та другого значень воно вживається в Конституції України та назвах низки законів України (“Про засади запобігання і протидії корупції”, “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, “Про засади державної мовної політики”), але вичерпне тлумачення його в жодному акті не подається [9, с. 45]. Поняття “засади” та “основи” досить часто можна зустріти й у юридичній літературі. Так, під правовими засадами О. Якимець розуміє сутність змісту нормативного регулювання правовідносин. Автор зазначає, що правові засади – це “правова основа”, джерело, на ґрунті якого будуються різні види діяльності [29]. Варто зазначити, що, незважаючи на досить поширене використання поняття “адміністративно-правові засади”, у назвах багатьох досліджень більшість авторів не надають його тлумачення, а одразу ж переходять до аналізу нормативно-правових актів, що регулюють ту чи іншу діяльність [16, с. 7]. Досліджуючи сутність і зміст адміністративно-правових засад Д. Заброра пропонує розуміти під ними сукупність закріплених у нормах адміністративного права параметрів суспільного явища та правовідносин, що потребують регулювання за допомогою адміністративно-правових засобів [9, с. 45]. Тоді як, на думку В. Спасенко, адміністративно-правові засоби – це вихідні принципи та положення, що є підґрунтям правового статусу й організації функціонування певного органу [24].

Таким чином, адміністративні засади у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це основи, на яких ґрунтується діяльність суб'єктів публічного адміністрування у сфері реалізації ними своїх завдань із забезпечення цієї сфери суспільного життя, тоді як обов'язок їх створення лежить на державі. Проте не тільки створення адміністративних засад, а й інструментарію реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері має здійснювати держава.

Адміністративно-правові відносини у сфері обігу та застосування зброї – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини у сфері виготовлення, носіння, зберігання, обліку, збереження, перевезення, переробки, тобто обігу, зброї та її застосування, у яких сторони здійснюють передбачені для них суб'єктивні права та обов'язки, установлені й гарантовані відповідними

адміністративно-правовими актами публічної адміністрації. Ці відносини є різновидом адміністративно-правових відносин, тому мають певні властиві останнім риси.

По-перше, одна зі сторін обов'язково виступає від імені держави (орган державного управління, посадова особа, громадська організація, наділена державно-владними повноваженнями). Ця сторона офіційно представляє державу в адміністративно-правових відносинах, чим реалізує публічний інтерес. У таких відносинах втілюється в життя державна політика, державна ідеологія. Можна стверджувати, що без державного представника немає адміністративних правовідносин [2]. Наприклад, дозволи видає Управління громадської безпеки УМВС України в певній сфері: на право перевезення мисливської вогнепальної зброї, пневматичної, холодної зброї та бойових припасів до неї громадянами України; на придбання, зберігання та носіння мисливської нарізної, гладкоствольної, пневматичної, холодної зброї та бойових припасів до неї, пристроїв та набоїв до них громадянами України; на придбання та зберігання відомчої вогнепальної, пневматичної, холодної зброї та бойових припасів до неї, пристроїв та зазначених набоїв підприємствами, установами та організаціями; а також всі види дозволів, що належать до компетенції міськрайорганів [22]. У цьому випадку від імені держави виступають підрозділи Міністерства внутрішніх справ, які вступають у відповідні правовідносини з суб'єктами отримання запропонованої адміністративної послуги.

По-друге, переважно нерівноправність сторін (відносини відбуваються за принципом “влада – підпорядкування”). Пояснюючи цю особливість, необхідно вказати таке: досить довгий час в адміністративному праві панувала позиція, яка свідчила про абсолютність нерівноправності сторін в адміністративно-правових відносинах. В основі була юридична можливість із боку уповноваженої від держави сторони примусити здійснити необхідні дії іншу сторону. Це давало обґрунтовані можливості певним дослідникам говорити про “поліційний” характер такого адміністративного права.

В умовах демократичних перетворень, що мають місце в Україні, слід наголосити на певній модифікації такої характеристики. Йдеться про те, що такі суспільні відносини, які об'єктивно регулюються нормами адміністративного права, як надання адміністративних (управлінських) послуг, розгляд звернень громадян, укладання адміністративних договорів тощо, не містять за своєю сутністю при таких конкретних стосунках нерівноправності сторін [2]. Таким чином, говорячи про зазначену характеристику адміністративно-правових відносин, слід вказати, що: 1) більшість адміністративно-правових відносин характеризується нерівноправністю сторін, 2) у тих відносинах, де нерівноправність фактично не має місця, про владний аспект у повноваженнях представника держави необхідно говорити як про потенційну можливість використання влади, яка в уповноваженої державою сторони є, а в іншій сторони правовідносин її немає. Ця потенційна можливість виявляється у змозі видання юридичного акта, обов'язкового для виконання [2]. Зокрема, наприклад, під час придбання зброї суб'єктами таких правовідносин є підрозділи дозвільної системи органів внутрішніх справ і громадяни України, які досягли 21-річного віку, для придбання мисливської нарізної зброї – 25-річ-

ного віку, холодної, пневматичної та газової зброї – 18-річного віку [14]. Окрім того, відповідно до вимог наказу МВС України від 21.08.1998 № 622, здійснюється дозвільна система, відповідно до законодавства України, видаються міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам, організаціям дозволи на придбання, зберігання, перевезення й використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї, пристроїв та набоїв до них, а також громадянам – дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної мисливської, холодної, пневматичної зброї, пристроїв [22].

По-третє, такі відносини можуть виникати без згоди (бажання) іншої сторони. Ця особливість полягає в тому, що на відміну від цивільно-правових відносин, що відбуваються за згодою та бажанням двох сторін, в адміністративному праві має місце інша ситуація. Причому така особливість стосується двох сторін правовідносин – як представника держави, так і громадянина (органу місцевого самоврядування, недержавної організації). У першому разі можна говорити про те, що адміністративно-правові відносини виникають без згоди (бажання) наділеної владними повноваженнями сторони у випадках, скажімо, звернення громадянина до органу виконавчої влади [2]. Керуючись положеннями ст. 7 Закону України від 2 жовтня 1996 р № 393/96-ВР “Про звернення громадян”, звернення, оформлені належним чином і подані в установленому порядку, підлягають обов’язковому прийняттю та розгляду [12]. З іншого боку, адміністративно-правові відносини можуть виникати без згоди (бажання) громадянина – наприклад, у разі порушення ним певних правил, коли виникають відносини між ним і працівником поліції [2]. Наприклад, притягнення до адміністративної відповідальності за проступки у сфері обігу та застосування зброї. Порушення правил дозвільної системи є різновидом адміністративних правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління як систему відносин, які забезпечують нормальне функціонування державних органів, а також чітке виконання різних загальнообов’язкових правил, установлених із цією метою.

Адміністративні проступки в сфері здійснення дозвільної системи також посягають на нормальну діяльність державних органів, завдаючи шкоди відносинам, які забезпечують правильне функціонування об’єктів, щодо яких зазначені органи задіюють дозвільну систему. Тому такі відносини складають видовий об’єкт адміністративних проступків у сфері здійснення дозвільної системи. Крім цього, вказані проступки посягають також, хоча й не безпосередньо, на громадську безпеку, тобто створюють загрозу завдання шкоди життю та здоров’ю громадян, їх майну, оскільки всі об’єкти дозвільної системи є джерелами підвищеної небезпеки [3]. До адміністративних проступків у сфері здійснення дозвільної системи належать: стрільба з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку; порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передання іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї; порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної вогнепальної, холодної

чи пневматичної зброї та бойових припасів; порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік; ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів; порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів; порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів; порушення порядку розроблення, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони; порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них; порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони й порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами [3].

По-четверте, виниклі суперечки можуть вирішуватись як в адміністративному, так і в судовому порядку. Дедалі більшого значення набуває судовий порядок оскарження неправомірних дій представників держави [2]. Стаття 2 Кодексу адміністративного судочинства України визначає, що завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень [29].

Часто внаслідок рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування порушуються права та охоронювані законом інтереси громадян, підприємств та організацій.

Одним із способів відновлення порушених таким чином прав є оскарження неправомірних рішень, дій чи бездіяльності органів, що мають владні повноваження [18]. Законодавством України передбачено право особи, чії права порушено, обирати спосіб захисту шляхом звернення до вищого в порядку відомчої підлеглості органу чи службової особи або шляхом безпосереднього звернення до суду. При цьому подання скарги до вищих органів не позбавляє особу права звернення до суду. Громадянин може подати скаргу на рішення, дії або бездіяльність органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування в порядку підлеглості вищому органу особисто або через уповноважену ним особу. Статтею 17 Закону України “Про звернення громадян” передбачено, що скарга на рішення, що оскаржується, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його ухвалення, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з ухваленим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються [12]. Оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування до суду має певні особливості, пов'язані з характером порушеного права. Такі позови підвідомчі судам загальної юрисдикції або адміністративним судам, юрисдикція яких відрізняється між собою. Від правильності визначення виду судового органу, до якого слід звертатися за захистом, залежить швидкість поновлення порушених прав та інтересів заінтересованої особи [18]. Тобто в разі порушення прав та охоронюваних законом

інтересів громадян, підприємств та організацій унаслідок рішень, дій чи бездіяльності органів публічного адміністрування у сфері забезпечення обігу та застосування зброї, є можливість оскарження таких дій у судовому чи адміністративному порядку.

Відповідно до чинного законодавства публічна адміністрація у сфері обігу та застосування зброї в Україні надає дозволи, здійснює ліцензування, контроль і нагляд, установлює заборони та уповноважує на певні дії, а також застосовує примус. А тому типом правового забезпечення у цій сфері є так званий тип спеціального дозволу, який передбачає можливість здійснювати тільки ті дії, які безпосередньо дозволені законом. Як зазначає В. Завгородня, останнім часом у науці простежується тенденція визначати правовий режим як особливу форму правового регулювання, що охоплює систему правових засобів, які використовуються залежно від установлених юридичних цілей і суспільних факторів, або ж як форму функціонування правовідносин [10, с. 7]. Проте, на нашу думку, його можна розглядати і як особливу форму правового забезпечення. Оскільки адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні базується на правових нормах, владних приписах держави, то слід зазначити, що обіг зброї на території України та її застосування потребують законодавчого удосконалення; оскільки на разі нормативно-правове забезпечення обігу та застосування зброї здійснюється на основі низки нормативно-правових актів, переважно підзаконних, тому існує потреба вдосконалення законодавства в цій сфері для повноти правого регулювання суспільних відносин, що в ній виникають. Слід звернути увагу на інструментарій адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї. Як ми зазначали, він включає в себе форми адміністративної діяльності, методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та адміністративні режими. Суб'єкти публічної адміністрації під час виконання покладених на них обов'язків ухвалюють різноманітні рішення, які викликають певні юридичні наслідки. Такі рішення в теорії адміністративного права прийнято називати формами державного управління, які у свою чергу утворюють відповідний адміністративно-правовий інститут [19, с. 283].

Для вітчизняної адміністративно-правової доктрини поняття “інструментарій діяльності публічної адміністрації” є невідомим, оскільки протягом тривалого часу в межах доктрини адміністративного права застосовується категорія “форми державного управління”, сформована ще за часів радянської влади, доцільність, зміст і правова спрямованість якої майже не ставиться під сумнів. Її поява у правовій доктрині була зумовлена ухваленням 1937 року Конституції УРСР, положеннями якої сферу публічного управління було обмежено діяльністю органів державної влади й закріплено на офіційному рівні терміни “державне управління” та “органи державного управління”. За період від існування радянської влади й до сьогодні законодавство нашої держави було піддано чисельним змінам, унаслідок чого було трансформовано і систему органів, і механізм публічного правління [20, с. 97]. Зважаючи на це, категорія “форма державного управління” мала набути іншого значення, відповідаючи новим реаліям публічного управління. Однак, як показує аналіз сучасної наукової літератури та наукових джерел радянських часів, підходи до її розуміння не змінилися, як і не було змінено її назву [20,

с. 97]. Ми підтримуємо думку І. Патерила про те, що “інструменти діяльності публічної адміністрації”, під якими варто розуміти всю сукупність засобів (прийомів), які використовуються суб’єктами публічної адміністрації для регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері публічного управління. При цьому регулювання суспільних відносин може здійснюватися як через норми права, так і через вплив на конкретних, індивідуалізованих суб’єктів адміністративно-правових відносин, а регулювання суспільних відносин може здійснюватися як у владному, так і невладному порядку [19, с. 288].

Усе викладене вище дає можливість сформулювати такі висновки: адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні полягає у виявленні та створенні адміністративних засад та інструментарію реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері, а також в охороні та гарантуванні прав, свобод і законних інтересів суб’єктів цих відносин на основі правових норм; типом правового забезпечення в цій сфері є так званий тип спеціального дозволу, який передбачає можливість суб’єктам адміністративного права здійснювати тільки ті дії, які безпосередньо дозволені законом; нормативно-правове регулювання обігу та застосування зброї здійснюється на основі низки нормативно-правових актів, переважно підзаконних, а тому існує потреба вдосконалення законів у цій сфері для високого правового регулювання суспільних відносин, що в ній виникають; сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це його внутрішня природа та закономірність розвитку такої діяльності, яка характеризуються засадами (основами) забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, насамперед концепціями, принципами та методологією досягнення позитивного результату; адміністративно-правові відносини у сфері обігу та застосування зброї – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини у сфері виготовлення, носіння, зберігання, обліку, збереження, перевезення, переробки, тобто обігу, зброї та її застосування, у яких сторони здійснюють передбачені для них суб’єктивні права та обов’язки, установлені й гарантовані відповідними адміністративно-правовими актами публічної адміністрації; зміст адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це його зовнішнє вираження у формі інструментів адміністративної діяльності публічної адміністрації – форм і методів адміністративної діяльності публічної адміністрації та адміністративних процедур у цій сфері; у разі порушення прав та охоронюваних законом інтересів громадян, підприємств та організацій унаслідок рішень, дій чи бездіяльності органів публічного адміністрування у сфері забезпечення обігу та застосування зброї, є можливість оскарження таких дій у судовому чи скарговому порядку.

Отже, зміст і сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні характеризуються адміністративними засадами (принципами та концепціями) та інструментарієм реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері (форми адміністративної діяльності, методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та адміністративні режими), які перебувають у нерозривному взаємозв’язку між собою для забезпечення прав, свобод і законних інтересів у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України: підручник. Загальне адміністративне право. Академічний курс / за ред. В.В. Галуцька. К.: ХМД, 2015. Т. 1. 393 с.
2. Адміністративно-правові відносини, їхні особливості та структура URL: <http://radnuk.info/pidruchnuku/admin-pravo/493-stetsenko/9841-s-4-.html> (дата звернення: 02.04.2020).
3. *Алфьоров С.М., Мінка Т.П., Миронюк Р.В.* Адміністративно-юрисдикційна діяльність міліції громадської безпеки: навч. посібник / за заг. ред. С.М. Алфьорова. Х. Право. 2014. 304 с.
4. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/zabezpechutu> (дата звернення: 02.04.2020).
5. *Бокій О.М.* Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні. Форум права. 2011. № 1. С. 100–106.
6. Гражданское оружие правозащиты. URL: <http://guns.orenburg.biz/art008.html> (дата звернення: 02.04.2020).
7. *Данильян О.Г. Тараненко В.М.* Основи філософії: навч. посіб. Х.: Право, 2003. 352 с.
8. *Дручек О.М.* Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. Форум права. 2013. № 2. С. 123–128.
9. *Заброда Д.Г.* Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Видавничо-поліграфічний центр “Київ. ун-т”. Київ, 2013. № 2 (4). С. 45–51.
10. *Завгородня В.М.* Категорія “Адміністративно-правовий режим” у понятійному апараті адміністративного права. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2010. № 6. С. 31–35.
11. *Кельман М.С., Мурашин О.Г.* Загальна теорія держави та права: підручник. К.: Кондор, 2005. 609 с.
12. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996 р. № 47. Ст. 256.
13. *Ігонін Р.В.* Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції. Адвокат. 2011. № 1. С. 36–40.
14. Історія української поліції. URL: http://www.wikiwand.com/uk/Історія_української_поліції (дата звернення: 02.04.2020).
15. Категорія сутність і явище та їх роль в теоретичному мисленні і практичній діяльності. URL: http://studopedia.su/16_139656_kategoriya-sutnist-iyavishche-ta-ih-rol-v-teoretichnomu-mislenni-i-praktichniy-diyalnosti.html (дата звернення: 02.04.2020).
16. *Криволапчук В.О., Клименко В.М.* Аналіз адміністративно-правових засад діяльності державної служби охорони при МВС України. Наука і правоохорона. 2014. № 1. С. 5–11.
17. *Мельник О.М.* Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2004. 208 с.
18. Оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. URL: http://paranich.kiev.ua/ua/poslugi/oskarjennja_rishen_dij_abo_bezdiyalnosti_organ_iv_derjavnoii_vladi_.html (дата звернення: 02.04.2020).
19. *Патерило І.В.* Інститут інструментів діяльності публічної адміністрації у системі адміністративного права України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 283–289.
20. *Патерило І.В.* Проблеми сучасного розуміння інструментів діяльності публічної адміністрації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. Вип. 12 (1). С. 97–100.
21. *Підгорний Б.А.* Методи адміністрування протидії незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів: поняття та види. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. Ужгород: Вид. дім “Гельветика”, 2015. Вип. 32. Т. 3. С. 60–64.
22. Порядок оформлення документів для отримання дозволу на право придбання, зберігання та носіння зброї. URL: <http://www.tp.npu.gov.ua/uk/publish/article/88465>. (дата звернення: 02.04.2020).
23. *Пучкова М.В.* Обеспечение прав граждан органами управления союзной республики / отв. ред. Б.М. Лазарев. М: Наука, 1987. 140 с.

24. *Спасенко В.О.* Деякі питання адміністративно-правового регулювання діяльності державної реєстраційної служби України. Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 153–157.

25. *Степаненко К.В.* Деякі аспекти адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 2 листопада 2007 р.). Юридичний ін-т МВС України. Запоріжжя: Юридичний ін-т МВС України, 2007. Ч. 2. С. 172–175.

26. Тлумачний словник української мови. URL: <http://eslovnuk.com>. (дата звернення: 02.04.2020).

27. *Щерба С.П., Заглада О.А.* Філософія: підруч. К.: Кондор, 2011. 548 с.

28. Юридична енциклопедія: [в 6 т.] / ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Вид-во “Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана”, 1998. Т. 5: П–С. С. 672.

29. *Якимець О.І.* Правові засади використання науково-технічних засобів у цивільному процесі. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Nvknuvs/2012_2/ykima.htm (дата звернення: 02.04.2020).

REFERENCES

1. *Administrativne pravo Ukrainy.* “Administrative Law of Ukraine”: textbook. General Administrative Law. Academic Course. Vol.1. / ed. V.V. Halunko. K., 2015. 393 p. [in Ukrainian].

2. *Administrativno-pravovi vidnosyny, yikhni osoblyvosti ta struktura.* Administrative and Legal Relations, Their Features and Structure RADNUK. 2007. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/9841-s-4---.html> (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

3. *Alfiorov, S.M., Minka, T.P., Myroniuk, R.V.* (2014) *Administrativno-yurysdyksiyna diyalnist militsiyi hromadskoyi bezpeky.* “Administrative and Jurisdictional Activities of the Public Security Police”: textbook / ed. S.M. Alfiorov. Kh.: Law. 304 p. [in Ukrainian].

4. *Akademichnyy tлумachnyy slovnyk.* “Academic Explanatory Dictionary”. WEBMEZHA. 2016. URL: <http://sum.in.ua/s/zabezpechyty> [in Ukrainian].

5. *Bokiy, O.M.* (2011) *Problemy vdoskonalennya pravovoho rehulyuvannya obihu zbroyi v Ukraini.* “Problems of Improving the Legal Regulation of Arms Circulation in Ukraine”. Forum prava 1, 100–106 [in Ukrainian].

6. *Grazhdanskoye oruzhiye pravozashchity.* “Civilian Weapons of Human Rights”. URL: <http://guns.orenburg.biz/art008.html> [in Ukrainian].

7. *Danylyan, O.H., Taranenko, V.M.* (2003) *Osnovy filosofiyi.* “Fundamentals of Philosophy”: textbook. Kh.: Law. 352 p. [in Ukrainian].

8. *Druchek, O.M.* (2013) *Ponyattya administrativno-pravovoho zabezpechennya prav, svobod ta interesiv dytyny orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy.* “The Concept of Administrative and Legal Support of the Rights, Freedoms and Interests of the Child by the Bodies of Internal Affairs of Ukraine”. Forum of Law 2, 123–128 [in Ukrainian].

9. *Zabroda, D.H.* (2013) *Administrativno-pravovi zasady: sutnist ta zmist katehoriyi.* “Administrative and Legal Principles: Essence and Content of the Category”. Administrative Law and Process 2 (4), 45–51 [in Ukrainian].

10. *Zavorodnya, V.M.* (2010) *Katehoriya “Administrativno-pravovyy rezhym” u ponyatiynomu aparati administrativnoho prava.* “Category “Administrative and Legal Regime” in the Conceptual Apparatus of Administrative Law”. Legal Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking 6, 31–35 [in Ukrainian].

11. *Kelman, M.S., Murashin, O.G.* (2005) *Zahalna teoriya derzhavy ta prava.* “General Theory of State and Law”: textbook. K.: Kondor. 609 p. [in Ukrainian].

12. *On Citizens Appeals: Law of Ukraine dated October 2, 1996 No 393/96-VR.* Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No 47. Art. 256 [in Ukrainian].

13. *Ihonin, R.V.* (2011) *Ponyattya administrativno-pravovoho zabezpechennya funktsionuvannya systemy sudiv zahalnoyi yurysdyktsiyi.* “The Concept of Administrative and Legal Support for the Functioning of the System of Courts of General Jurisdiction”. Lawyer 1, 36–40 [in Ukrainian].

14. *Istoriya ukrayinskoyi politsiyi.* Istoriya ukrayinskoyi politsiyi. “History of the Ukrainian police”. WIKIWAND. 2015. URL: <http://www.wikiwand.com/uk> (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

15. Kateriya Īsutnist i Īyavyshche ta yikh rol v teoretychnomu myslenni i praktychniy diyalnosti. “The Category of “Eistence” and “Phenomenon” and Their Role in Theoretical Thinking and Practical Activities”. URL: http://studopedia.su/16_139656_kategoriya-sutnist-iyavishche-ta-ih-rol-v-teoretichnomu-mislenni-i-praktichnyy-diyalnosti.html (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

16. Kryvolapchuk, V.O. (2014) Analiz administratyvno-pravovykh zasad diyalnosti derzhavnoyi sluzhby okhorony pry MVS Ukrayiny. ...Science and Law Enforcement 1, 5–11 [in Ukrainian].

17. Melnyk, O. M. (2004) Pravove rehulyuvannya ta shlyakhy pidvyshchennya yoho efektyvnosti. “Legal Regulation and Ways to Increase Its Efficiency”: thesis ... cand. sci. (Law): 12.00.01. K. 208 p. [in Ukrainian].

18. Oskarzheniya rishen, diy abo bezdiyalnosti orhaniv derzhavnoyi vlady ta mistsevoho samovryaduvannya. “Appeals against Decisions, Actions or Omissions of Public Authorities and Local Governments”. PARANICHKIEV. 2015. URL: http://paranich.kiev.ua/ua/poslugi/oskarjennja_rishen_dij_abo_bezdijalnosti_organ_iv_derjavnoii_vladi_.html (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

19. Paterlyo, I.B. (2013) Instytut instrumentiv diyalnosti publichnoyi administratsiyi u systemi administratyvnoho prava Ukrayiny. “Institution of Instruments of Public Administration in the System of Administrative Law of Ukraine”. Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs 1, 283–289 [in Ukrainian].

20. Paterlyo, I.V. (2014) Problemy suchasnoho rozumynnya instrumentiv diyalnosti publichnoyi administratsiyi. “Problems of Modern Understanding of Instruments of Public Administration Activity”. Scientific Herald of the International Humanities University. Issue 12 (1). P. 97–100 [in Ukrainian].

21. Pidhornyy, B.A. (2015) Metody administruvannya protydyi nezakonnoho obihu syntetychnykh narkotychnykh zasobiv: ponyattya ta vydy. “Methods of Administration of Counteraction to Illegal Circulation of Synthetic Narcotic Drugs: Concepts and Types”. Scientific Herald of the Uzhhorod National University: series: Law / head. ed. Yu.M. Bisaga. Uzhhorod: Helvetica Publishing House. Issue 32. Vol. 3. P. 60–64 [in Ukrainian].

22. Poryadok oformlennya dokumentiv dlya otrymannya dozvolu na pravo prydbannya, zberihannya ta nosynnya zbroiy. Procedure for obtaining documents for obtaining a permit for the right to purchase, store and carry weapons. TPNPU. 2015. URL: <http://www.tp.npu.gov.ua/uk/publish/article/88465> (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

23. Puchkova, M.V., Lazarev, B.M. (1987) Obespecheniye prav grazhdan oragnami upravleniya soyuznoy respubliki. “Ensuring of the Rights of Citizens by the Bodies of Government of the Union Republic”. M: Nauka. 140 p. [in Ukrainian]

24. Spasenko, V.O. (2013) Deyaki pytannya administratyvno-pravovoho rehulyuvannya diyalnosti derzhavnoyi reyestratsiynoyi sluzhby Ukrayiny. “Some Issues of Administrative and Legal Regulation of the State Registration Service of Ukraine”. Journal of Kyiv University of Law 1, 153–157 [in Ukrainian].

25. Stepanenko, K.V. (2007) Deyaki aspekty administratyvno-pravovoho zabezpechennya prav i svobod hromadyan Ukrayiny za kordonom. “Some Aspects of Administrative and Legal Support of Rights and Freedoms of Citizens of Ukraine Abroad”: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference (Zaporizhzhia, November 2, 2007). Zaporizhzhia: Legal Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Part 2. P. 172–175 [in Ukrainian].

26. Tlumachnyy slovnyk ukrayinskoyi movy. Explanatory dictionary of the Ukrainian language. ESLOVNIK. 2010–2012. URL: <http://eslovnyk.com>. (Date of Application: ...) [in Ukrainian].

27. Shcherba, S.P. (2011) Filosofiya. Philosophy: textbook (recommended by the Ministry of Education and Science). K.: Kondor. 548 p. [in Ukrainian].

28. Yurydychna entsyklopediya. Legal encyclopedia: [in 6 vols.] / Ed. Yu. S. Shemshuchenko. Kyiv: Ukrainian Encyclopedia Publishing House. M.P. Bazhan, 1998. Vol. 5: P–S. P. 672 [in Ukrainian].

29. Yakymets, O.I. Pravovi zasady vykorystannya naukovo-tekhnichnykh zasobiv u tsyvilnomu protsesi. “Legal Bases of Use of Scientific and Technical Means in Civil Process”. NBUV. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Nvknusv/2012_2/ykima.htm (Date of Application: 02.04.2020) [in Ukrainian].

Koval Mykhailo,
research officer of the Department of the State
Research Institute MIA Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-2667-4962

USE OF WEAPONS IN UKRAINE, ESSENCE AND CONTENT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF WEAPONS CIRCULATION

Administrative and legal regimes are a kind of component and necessary condition for the life of society, and their provision should be considered as an integral part of the administrative function of the state. They are based on the general principles, methods and forms of public administration in the field of administrative and political activities. However, administrative and legal regimes have their own features, which depend primarily on the nature of state tasks and functions to ensure public safety, the system of competent authorities, the content of their regime activities.

Historically, weapons came with humanity. At first, they helped people to get food, protect themselves from animal attacks. Then people began to use weapons to attack their own kind and to protect themselves. The evolution of weapons began with wooden sticks and spears. Later, bows appeared, which allowed to shoot with sharp arrows. In the Paleolithic era, daggers made of stone and bone appeared, and spearheads began to be made of flint and bone. With the development of bronze and iron there was an opportunity to create a melee weapon that was strong, durable and efficient (swords, iron spears). In the modern world there are a large number of samples of weapons. For most of them, the legislation of different countries establishes a special regime of circulation. Ukraine is no exception, whose legislation establishes a special regime for the circulation of weapons and imposes sanctions for violations of this regime.

It is clear that in today's world not all people use weapons, but they continue to use it extensively for hunting, sports, cultural interests, self-defense, law enforcement and, unfortunately, to kill the same people, in particular the most active ones – in the period waging wars. Accordingly, weapons are an objective reality that requires legal, especially in peacetime, administrative and legal settlement.

Negotiations have been under way between governments around the world in recent years to combat the illicit proliferation of small arms. This issue was considered by the UN General Assembly. Reports were made, recommendations were made, resolutions were adopted. However, according to critics, if only black market trade is taken into account, then the main suppliers and buyers of weapons, the governments themselves, remain in the shadows. It is difficult to draw the line between legal and illegal trade. In many cases, illegally sold weapons were once acquired legally. Often, military equipment purchased for the army or police is stolen and then sold on the black market. No wonder it is resold without the knowledge or permission of the manufacturer. An article in the Journal of Arms Surveillance Today states: “National

© Koval Mykhailo, 2020

governments should not only support the fight against the illicit sale of small arms, but also analyze their role in the current legal circulation of military equipment”. Although many people hope that the states will eventually apply strict measures to trade in small arms. For example, one journalist said: “While the five permanent members of the UN Security Council oversee more than 80 percent of the global arms trade, we should not look forward to any decisive action”.

Controlling the influx of the above-mentioned weapons is complicated by the fact that these weapons are relatively easy to manufacture. Today, just over ten countries can produce sophisticated military equipment such as tanks, planes or warships, while light weapons are produced by more than 300 companies in about 50 countries. The growth of the already significant number of firearms manufacturers not only contributes to the replenishment of state arsenals, but also opens wider access to it for militias, insurgent groups and criminal organizations. Administrative and legal support provides for the activities of subjects of state power regulated by administrative and legal norms, which is aimed at creating the necessary conditions for the proper functioning of a particular sphere of public life and establishing a system of guarantees for the proper functioning of such a sphere.

Keywords: administrative and legal regulation, weapons, illegal weapons, circulation, improvement.

Отримано 11.06.2020